

**Puolalanmäen
lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus-
suunnitelma
2023–2026**

1. Johdanto

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu on koko oppilaitoksen yhteinen prosessi: suunnitteluun osallistuvat niin opiskelijat, lukioyhteisön työntekijät kuin opiskelijoiden huoltajatkin. Tasa-arvolla viitataan Suomen lainsäädännössä naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon sekä sukupuoli-identiteetistä ja sukupuolen ilmaisusta johtuvan syrjinnän poistamiseen. Yhdenvertaisuus terminä viittaa samanarvoisuuteen eri ihmisryhmien välillä. Käsitteiden lähekkäisyyden vuoksi on perusteltua liittää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat yhteen.

Opiskelijoita ja lukioyhteisön muita jäseniä on kohdeltava yksilöinä – ilman heidän taustaansa koskevia oletuksia. Moninaisuuden huomioon ottaminen tarkoittaa, että ketään ei kategorisoida esimerkiksi hänen taustaansa tai identiteettiinsä yhdistettävien tekijöiden kautta. Moninaisuudelle on tärkeää antaa tilaa kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Yhteisönsä moninaisuuden tunnustamalla ja huomioimalla lukio tukee jokaisen jäsenensä hyvinvointia, opiskelua ja työnteoa.

Puolalanmäen lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma astuu voimaan 1.8.2023. Suunnitelma laaditaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan, tämä suunnitelma vuosiksi 2023–2026. Suunnitelmassa kuvataan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen kartoittaminen, kehittämistoimenpiteiden valinta, kirjaaminen, työstä tiedottaminen, toimeenpano, arviointi ja seuranta sekä toimintaohjeet syrjinnän ja häirinnän ehkäisemiseksi.

Tämän suunnitelman pohjana on lainsäädännön, opetussuunnitelman ja OPH:n ohjeistusten lisäksi Turun kaupungin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2022–2023 sekä kaupungin pormestariohjelma 2021–2025, joiden mukaan Turussa edistetään kaikkien ihmisten yhdenvertaista kohtelua ja tasa-arvoa kaupunkilaisten keskuudessa ja kaupungin toiminnassa.

1.1 Lainsäädäntö ja muu arvoperusta

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (tasa-arvolain) mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Puolalanmäen lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa voidaan päivittää tarpeen mukaan, jotta se vastaa kulloisenkin lukuvuoden tilannetta ja tarpeita. Suunnitelma tulee kuitenkin päivittää vähintään kolmen vuoden välein ja suunnitelma sisällytetään osaksi opetussuunnitelmaa.

Tasa-arvoa tulee edistää kaikessa toiminnassa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Tarkoituksena on luoda sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Tasa-arvolain 5 §:ssä säädetään, että viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen, sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ja nuorten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

Puolalanmäen lukiossa ymmärrämme sukupuolen käsitteen laissa mainittua määrittelyä laajemmin. Vaikka Suomen laki tunnistaa vain kaksi sukupuolta, sukupuolten moninaisuus on lukion

arkea. Tasa-arvolaki velvoittaa oppilaitoksen huomioimaan sukupuolen moninaisuuden kuten sen, että osa ihmisistä on muunsukupuolisia, transsukupuolisia, transvestiitteja tai intersukupuolisia. (OPH; https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/mukana_tasa-arvo_ja_yhdenvertaisuustyö_toisella_asteella.pdf)

Yhdenvertaisuuslaissa kielletään välitön ja välillinen syrjintä sekä häirintä. Välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa: 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella; 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä; 3) eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella. Välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa: 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella; 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella.

Yhdenvertaisuuslaissa mainittuja syrjintäperusteita ovat ikä, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, perhesuhteet, ammattiyhdistystoiminta, poliittinen toiminta, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy (esim. varallisuus, raskaus).

Häirintää on henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy edellä todettuun syyhyn (ikä, alkuperä, kansalaisuus jne.) ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Käyttäytyminen käsitteenä pitää sisälleen puheet, viestit, ilmeet, eleet jne.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

[Lukion opetussuunnitelman perusteiden](#) (2019) mukaan lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetuksen tulee edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin. ([Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019.](#))

2. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilanteen kartoitus

2.1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön edistyminen ja lukionne arvot

Puolalanmäen lukio tekee yhteistyötä muiden Turun lukioiden kanssa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelussa. Tavoitteena on työn tasalaatuisuus kaikissa oppilaitoksissa. Opiskelijat antavat matalalla kynnyksellä palautetta oppilaitoksen toiminnasta esimerkiksi opiskelijakunnan hallituksen kautta. Opettajille ja mahdollisuuksien mukaan myös muulle henkilökunnalle tarjotaan säännöllisesti täydennyskoulutusta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden teemoista. Esimerkiksi lukuvuonna 2022–2023 opettajia osallistui Amnesty Suomen Suostumus ja sateenkaari koulussa -täydennyskoulutukseen, Kohti syrjimätöntä koulua -opintopiiriin sekä Yhdenvertaisuutta lukioon -koulutukseen.

Turun lukioiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely toteutetaan kahden vuoden välein. Nyt kysely on tehty yhteensä neljä kertaa: vuosina 2016, 2018, 2020 ja 2022.

Vuonna 2021 voimaan tulleen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kehittämiskohteita olivat hissien asentaminen Aurakatu 11:n koulutalon ensimmäiseen kerrokseen, yhteisöllisyyden ja ryhmähengen lisääminen, sukupuolittamattomien wc-tilojen merkitseminen sekä sukupuolittamattomien liikunnan ryhmien perustaminen. Nämä kaikki tavoitteet saavutettiin.

Puolalanmäen lukion arvokasvatus tähtää opiskelijoiden vastuuseen itsestään, lähimmäisistään ja ympäristöstään. Opiskelijoiden halutaan kehittyvän itsenäisesti ajatteleviksi, yhteistyökykyisiksi, tasapainoisiksi ihmisiksi, joilla on hyvä itsetunto, avarakatseisuutta, herkkyyttä ja kauneudentajua sekä kunnioitusta ihmisten ja kulttuurien moninaisuutta kohtaan. Puolalanmäen lukiolaiset ymmärtävät olevansa osa kokonaisuutta, jossa kaikki tarvitsevat toisiaan. He ovat ylpeitä oppilaitoksensa historiasta ja vaalivat yhteisiä perinteitä.

Lukioyhteisönä sitoudumme puuttumaan syrjintään, häirintään ja kiusaamiseen sekä edistämme ihmisten yhdenvertaisuutta. Osa opettajista on ottanut käyttöön opintojaksojen alussa turvallisemman oppimisympäristön mallin. Se voi sisältää esimerkiksi seuraavia periaatteita: "Voimme jokainen vaikuttaa turvallisemman oppimisympäristön luomiseen", "Kunnioitamme jokaisen henkilön rajoja ja itsemäärittelyä", "Kysymykset, erehdykset ja virheiden tekeminen ovat sallittuja ja kuuluvat oppimiseen" sekä "Syrjintä, ahdistelu ja henkilöön menevä puhe ovat kiellettyjä". Periaatteet esitellään opintojakson alussa, ja niihin sitoutumista painotetaan.

2.2 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen selvittäminen, käsittely ja tiedottaminen

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen selvittämisessä on hyödynnetty loppuvuodesta 2022 tehdyn kyselyn tuloksia. Ennen kyselyn tekemistä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden teemoja on käsitelty ryhmänohjauksessa. Tulokset on esitelty opiskelijakunnalle ryhmänohjaustuokiassa ja niistä on keskusteltu yhteisesti. Kyselyn tulosten perusteella ryhmänohjaustuokion teemaksi valikoitui syrjivä ja rasistinen kielenkäyttö lukiossa. Tuloksia käsiteltiin myös lukion monialaisen opiskeluhoitoryhmän (LUMO) kokouksessa ja opettajienkokouksessa. Kehittämiskohteet valittiin opiskelijoiden ja opettajien yhteisellä päätöksellä.

Ryhmänohjaajat esittelevät tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman opiskelijoille. Se voidaan esitellä opiskelijoiden kotiväelle avoimessa huoltajaillassa. Suunnitelma on nähtävissä Wilmassa ja lukion kotisivuilla.

3. Kyselyn tulokset

Puolalanmäen lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanne on kokonaisuudessaan hyvä vuoden 2022 kyselyn perusteella. Seuraavat kyselyn tulokset vaativat toimenpiteitä:

- *kiusattu nykyisten opintojen aikana 2,35 % (seitsemän henkilöä)*
- *kokenut rasistista häirintää lukiossa 2,35 %*
- *havainnut lukiossa muihin kohdistuvaa kiusaamista, seksuaalista häirintää tai rasistista häirintää 10,24 % (30 henkilöä).*

Puolalanmäen lukion päärakennus ei ole fyysisesti esteetön, sillä rakennuksessa ei ole hissiä ylempiin kerroksiin. Ensimmäiseen kerrokseen on rakennettu hissi.

13,5 % vastaajista (**40** henkilöä) kertoi välttelevänsä jotakin oppilaitoksen tilaa. Tiloja vältellään aiempaa enemmän, mikä selittyyneen koronapandemian jälkivaikutuksilla. Yleisimmin vältellään ruokalaa sekä suuria yhteisiä tilaisuuksia. Yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta lisäämällä sosiaalisten tilanteiden välttely saattaisi vähentyä.

4. Kehittämiskohteet 2021 -

kehittämiskohde	tavoitteet	toimenpiteet	ajankohta	seuranta
fyysisen esteettömyyden parantaminen	porraskäytävään asennetaan hissi si-vuovelle	hissin mahdollisuuden selvittäminen Turun kaupungin edustajan kanssa	lukuvuosi 2020–21	toteutunut vuonna 2021
yhteisöllisyyden ja ryhmähengen lisääminen	yhteishengen kokemus vahvemmaksi musiikki- ja yleislinjan rajat ylittäen	yhteisen toiminnan lisääminen kouluajan puitteissa	jatkuva	ryhmänohjaustunneilla, seuraavissa kyselyissä
sukupuolittamattomat wc-tilat	sukupuolitettujen wc-tilojen lisäksi käytössä olevat, kaikille sukupuolille tarkoitettut wc-tilat merkitään selkeämmin	uudet symbolit oviin; tutorit kertovat uusille yksiköille tutustumiskierroksella	lukuvuosi 2020–21	toteutunut vuonna 2021
sukupuolittamattomat liikunnan ryhmät	tyttöjen ja poikien liikuntaryhmien lisäksi perustetaan kaikille tarkoitettu liikuntaryhmä	selvitetään opettajien ja rehtoreiden yhteistyönä	lukuvuosi 2021–22	toteutunut
syrijä kielenkäyttö	puututaan aktiivisesti syrjivään ja rasistiseen kielenkäyttöön	opettajien ja muun henkilökunnan kouluttaminen yhdenvertaisuudesta ja antirasismista, aiheen käsittely opiskelijoiden kanssa	lukuvuodesta 2023–24 alkaen	

epäasialliseen kohteluun puuttumisen malli (ks. kohta 5)	jalkautetaan puuttumisen malli osaksi opettajien ja muun henkilökunnan työtä	opettajien, muun henkilökunnan, opiskelijoiden ja huoltajien tiedottaminen mallista	lukuvuodesta 2023–24 alkaen	
sukupuoli Wilmassa	Varmistetaan OPH:n ohjeen mukaan nimeä ja sukupuolta koskevien rekisterimerkintöjen muuttamisen mahdollisuus oppilaitoksen käyttämissä henkilörekistereissä ja tietovarannoissa. Poistetaan sukupuolimerkinnot sellaisista Wilman lomakkeista, joissa sukupuolen määrittämisellä ei ole merkitystä, esim. arviointilomakkeet	selvitetään poistoa ja tehdään se, jos mahdollista	lukuvuodesta 2023–24 alkaen	
nimen määrittäminen	OPH:n ohjeita seuraten puhutellaan opiskelijoita ilman oletuksia sukupuolesta ja sillä nimellä, jota opiskelija toivoo itsestään käytettävän. Varmistetaan nimeä koskevien rekisterimerkintöjen muuttamisen mahdollisuus oppilaitoksen käyttämissä henkilörekistereissä ja tietovarannoissa. Lisätään opiskelijoiden tietoisuutta oikeudesta oman nimen määrittelyyn.	opettajien, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden tiedottaminen siitä, että oman nimensä saa itse määrittellä esim. Wilmassa	lukuvuodesta 2023–24 alkaen	

5. Epäasialliseen kohteluun puuttumisen malli

Jokaista oppilaitoksen jäsentä tulee kohdella asianmukaisesti ja kunnioittavasti. Opiskelijalla on laissa määritelty oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Syrjintä tai häirintä ei ole koskaan sen kohteeksi joutuvan syytä. Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa oppilaitoksessa ei ole häirinnän sivustaseuraajia. Koska tilanteet ovat moninaiset, puuttumisen malli on suuntaa antava.

Opiskelija: Jos joudut epäasiallisen kohtelun, syrjinnän tai häirinnän kohteeksi tai jos todistat sellaista, kerro asiasta heti opettajalle, rehtorille, terveydenhoitajalle tai muulle lukion työntekijälle. Lukiossa työskentelevillä on lakiin perustuva velvollisuus puuttua kaikkeen syrjintään, häirintään ja väkivallan eri muotoihin. Mikäli häiritsijä on opettaja, ota yhteyttä rehtoreihin.

Opettaja / muu henkilökunta: Opettaja ja muut henkilökuntaan kuuluvat reagoivat välittömästi havaitsemaansa epäasialliseen käytökseen. Muuhun henkilökuntaan kuuluva siirtää asian käsittelyn ryhmänohjaajalle/rehtoreille. Jos opettaja saa tiedon häirinnästä tai epäasiallisesta kohtelusta, hän keskustele tarpeen mukaan asianosaisten kanssa erikseen. Opiskelijan kanssa käytävässä keskustelussa on hyvä olla mukana esim. ryhmänohjaaja. Opettaja ilmoittaa asiasta

rehtorille, joka päättää jatkotoimenpiteistä. Jos opettaja itse kokee häirintää tai epäasiallista kohtelua, hän ilmoittaa tästä rehtorille.

Rehtori: Rehtori päättää tilanteen ratkaisemiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä sen, miten seuranta toteutetaan. Rehtori hyödyntää tarpeen mukaan myös toisen rehtorin ja/tai muun henkilökunnan asiantuntemusta. Alaikäisten opiskelijoiden huoltajia on tiedotettava tapahtuneesta.

Tunnista asenteesi

- Älä oletta. Jokainen on yksilö.
- Anna henkilön itse määrittellä tai olla määrittelemättä itsensä, esim. sukupuolensa, seksuaalisen suuntautumisensa tai kulttuurinsa.
- Mieti sanavalintojasi. Normitatko ihmisiä huomaamattasi?
- Huolehdi, että kaikkien ääni pääsee kuuluville.
- Ole kriittinen oppimateriaalien suhteen. Millaisia stereotypioita ne toistavat; ketkä jäävät näkymättömiksi?
- Uskalla puuttua häirintään ja puolusta sen kohteeksi joutunutta.
- Luo kaikkia arvostavaa ilmapiiriä kaikissa toimintaympäristöissä!